

Довбуш Андрій. Теоретико-організаційні засади соціально-економічного розвитку держави. *Економічний дискурс*. 2023. Випуск 1-2. С. 15-25.
DOI: <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2023-1-2>

УДК 330.341
JEL Classification O10

Довбуш Андрій

к.е.н, доцент, доцент кафедри фундаментальних та спеціальних дисциплін
Чортківський навчально-науковий інститут підприємництва і бізнесу

Західноукраїнський національний університет

м. Чортків, Україна

E-mail: advvad@ukr.net

ORCID: 0000-0003-4751-1230

ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Анотація

Вступ. *Стійке функціонування національної економіки будь-якої держави в сучасних умовах імовірнісних трансформаційних змін в межах глобальної економіки, можливе при реалізації ефективного сталого економічного розвитку.*

Сталий економічний розвиток держави неможливий без існування соціально успішного суспільства. Саме, поєднання та вирішення питань розвитку ринкових відносин і посилення уваги до соціальних проблем створює сприятливі передумови соціально-економічного розвитку держави.

Методи. *Методологічними засадами дослідження стали положення діалектичного методу щодо пізнання економічних явищ і процесів у безперервному їх взаємозв'язку. Для вирішення поставленої мети, були застосовані такі загальнонаукові методи: системний підхід до об'єкта дослідження; абстрактно-логічний метод; елементи дедукції та індукції; спостереження і групування; метод порівняння; графічний метод; узагальнення теоретичного і фактичного матеріалу; монографічний метод.*

Результати. *Для реалізації сталого соціально-економічного розвитку потрібно розробити відповідну загальнодержавну стратегію на різних рівнях, що дасть змогу Україні вийти на якісно новий рівень, підвищити рівень життя населення та забезпечить нашій країні належне місце в світовому співтоваристві.*

Перспективи. *Об'єктивною необхідністю виступає подальше вивчення соціально-економічного розвитку України в умовах російської агресії та мирної відбудови країни, поглиблення етапів розробки та реалізації системи інструментів щодо розроблення та реалізації стратегії національної економіки.*

Ключові слова: *економіка країни, соціально-економічний розвиток держави, соціальний розвиток країни, економічний розвиток країни, інструменти розробки і реалізації соціально-економічного розвитку.*

Вступ.

Стійке функціонування національної економіки будь-якої держави в сучасних умовах імовірнісних трансформаційних змін в межах глобальної економіки, можливе при реалізації ефективного сталого економічного розвитку.

Сталий економічний розвиток держави неможливий без існування соціально успішного суспільства. Саме, поєднання та вирішення питань розвитку ринкових відносин та посилення уваги до соціальних проблем створює сприятливі передумови соціально-економічного розвитку держави, становлення людини в процесі здійснення своєї трудової діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Різнопланові аспекти соціально-економічного розвитку досліджували ряд вчених-економістів: Ватульов А. В., Диха М. В., Іванілов О. С., Микитенко В. В., Пакуліна А. А., Полуяктова О. В. Сімахова А. О., Тимошенко Л. М., Тюха В. І., Чорна Н. П., Чорний Р. С., Шкарлет С. М. та багато інших авторів, які зробили значний внесок у розробку теорії й організації соціально-економічного розвитку держави. Проте, недостатньо дослідженими є теоретико-організаційні засади соціально-економічного розвитку держави в сучасних економічних умовах.

Мета.

Метою статті є дослідження теоретико-організаційних засад соціально-економічного розвитку держави та розробка обґрунтованих методичних і практичних рекомендацій щодо його удосконалення.

Методологія дослідження.

Методологічними засадами дослідження стали положення діалектичного методу щодо пізнання економічних явищ і процесів у безперервному їх взаємозв'язку. Для вирішення поставленої мети, були застосовані такі загальнонаукові методи: системний підхід до об'єкта дослідження; абстрактно-логічний метод; елементи дедукції та індукції; спостереження і групування; метод порівняння; графічний метод; узагальнення теоретичного і фактичного матеріалу; монографічний метод.

Результати.

Результат – є однією із головних складових ефективного функціонування соціально-економічного устрою будь-якої держави. Як доводить практика, сьогодні він супроводжується появою «здорової» конкурентної боротьби, що є запорукою безперечного успіху та створення оптимальних засад ринкового середовища. Безумовно, це посилюється активізацією тенденцій економічних та соціальних процесів.

Реалії розвитку вітчизняної економіки доводять, що пріоритетним чинником її ефективного функціонування є взаємодія держави як господарюючого суб'єкта із соціальним середовищем. А саме, віддається перевага гуманістичному підходу в управлінні, при чому, із зростанням соціальної корисності суспільства, що створює перспективи для подальшого розвитку держави.

Досліджуючи термін «соціально-економічний розвиток», встановлено, що він характеризує кореляційну залежність між рівнем економічного розвитку і вирішенням соціальних проблем в державі.

Соціально-економічний розвиток держави – це доволі складний суперечливий процес, в якому взаємодіють позитивні і негативні фактори, а періоди прогресу змінюються періодами регресу. Політичні і військові потрясіння, соціальні конфлікти, екологічні катастрофи можуть призупинити розвиток економіки будь-якої країни. Рушійною силою даного розвитку є його соціально-економічний потенціал [1].

Сьогодні, Україна обрала європейський напрямок розвитку і намагається досягти стабільності економіки та подолати поширення економічних негараздів шляхом задоволення найнеобхідніших життєвих потреб значної частини населення. На жаль, рівень доходів залишається надто низьким, щоб досягти європейських життєвих стандартів для більшості громадян. Тому, говорячи про соціально-економічний розвиток, слід мати на увазі малозабезпечених громадян, групи населення з низькими грошовими доходами, найменш захищені верстви населення, які вилучені з економічних, політичних та культурних форм діяльності [2].

Змінити складний на сьогодні стан справ можливо лише шляхом застосування кардинально нового механізму реалізації соціально-економічного розвитку нашої держави. У зв'язку з цим

необхідне теоретичне осмислення нового етапу забезпечення соціально-економічного розвитку до цивілізаційних стандартів життя і належна інтерпретація форм та механізмів задіяння інноваційних чинників та всього наявного арсеналу інструментарію інноваційно-інвестиційної стратегії розвитку держави.

Сучасні дослідники все частіше здійснюють спроби уточнити специфіку соціально-економічного зростання як об'єкту управління, яке в умовах функціонування і розвитку під загальною дією безлічі чинників змінило свій первинний стан. Втративши свій стан сталості, соціально-економічний розвиток знаходяться в стані постійного руху і зміни.

У сучасному соціальному розвитку існуючі інформаційні потоки в перманентному русі «стирають» це основне відношення і знижують його «формуючу» силу, що зберігає системну єдність і структуру. Сам соціально-економічний розвиток втрачає свою сталість, занурюючись в системну кризу, яка у свою чергу все частіше починає проявлятися в заміні сталого предметного змісту і постійного руху у напрямі до нового якісного стану. Таким чином, об'єктом управління стає вже не сам розвиток, а динамічний рух, припускаючи тим самим вже абсолютно інші механізми регуляції. В зв'язку з цим, перед управлінням соціально-економічним розвитком повинні ставитися і вирішуватися питання відносно управління не стільки як самою системою, скільки її рухом, соціальним і економічним розвитком [3].

Сам пособі соціально-економічний розвиток як об'єкт дослідження, досить складний у вивченні, маючи часткову схожість з реальними економічними системами. У такому разі використання подібного підходу припускає розгляд об'єкту, що вивчається, і процесів, що протікають в ньому, у якості одного цілого. Застосування системного підходу у вивченні соціально-економічного розвитку достатньо тривалий час переважало в наукових дослідженнях. На сучасному історичному етапі своєї трансформації, управління соціально-економічним розвитком має справу вже з абсолютно іншим об'єктом.

Важливим постає питання відносно управління адаптацією і пристосуванням соціально-економічного розвитку до постійності змін в умовах невизначеності розвитку глобальної економіки.

Які ж найважливіші складові нової якості зростання? По-перше, переорієнтація в джерелах зростання виробництва з переважно екстенсивних на інтенсивні; по-друге, максимальний акцент на науково-технічний прогрес, його невичерпні можливості перебудови виробництва і ресурсозбереження; по-третє, досягнення радикального перелому в технічних, споживчих і економічних характеристиках продукції; по-четверте, активізація людського фактору, як потужного джерела економічного зростання; по-п'яте, основним суб'єктом економіки стає підприємство, виробник матеріальних цінностей. Виникає потреба налагодити його нормальне функціонування. Ось тут багато залежить від проведення податкової, цінової політики, яка формує стимулювання виробництва. Для початку, варто зменшити податковий тиск на виробника, інакше в нього не буде бажання до зростання ефективності виробництва.

Безумовно, всі названі складові внутрішньо взаємопов'язані. І лише комплексне перетворення як джерел самого зростання, так і якості і структури виробництва, підключення таких потужних двигунів сучасного прогресу, як наука, інновації і людський фактор, здатні створити нову якість зростання, що спонукатиме процес прискорення стійкого і зростаючого розвитку.

Тому, аналізуючи наукову літературу та згрупувавши дані можна зазначити, що передумови виникнення соціально-економічного розвитку можна поділити наступним чином (рис. 1) [4].

Отже, незмінні передумови – ті, що сформовані під впливом часу та характеризуються природними умовами, менталітетом населення, що мешкає в даній країні, або регіоні. Науковці виділяють наступні передумови, що можна віднести до незмінних: природно-географічні; історико-культурні.

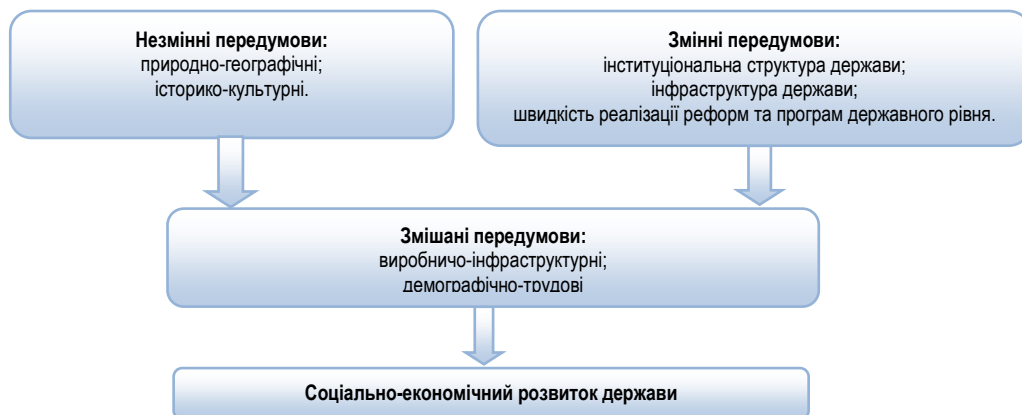

Рис. 1. Передумови виникнення соціально-економічного розвитку держави*

*Джерело: складено на основі [4].

Змінні передумови – це ті, що виникли під впливом реформ, програм, політики державного та регіонального рівня. Науковці виділяють наступні передумови, що можна віднести до змінних: інституціональна структура держави, інфраструктура держави, швидкість реалізації реформ та програм державного рівня.

Постійна робота над удосконаленням інституціональної структури, будівництва розгалуженої та зручної інфраструктури дозволяє зменшити соціально-економічну різноманітність держав.

Змішані передумови – ті, що формуються під впливом попередніх двох груп. До таких передумов слід віднести виробничо-інфраструктурні та демографічно-трудова, які пов'язані між собою. Розміщення виробничого комплексу раніше залежало від наявності в регіоні основних виробничих ресурсів. З розвитком транспортних систем та підвищенням мобільності трудових ресурсів для виробничих комплексів обираються регіони з «м'якими» соціально-політичними умовами (пільгове оподаткування, відносно дешева оренда земельних ресурсів тощо) та дешевою робочою силою. Розміщення виробництва та вільні робочі місця підвищують потік працівників в регіон, і навпаки, наявність дешевої робочої сили приваблює інвесторів. На це впливають як природно-географічні, історико-культурні чинники, так і інституціональна структура держави, інфраструктура держави. Для оцінки загального стану соціально-економічного розвитку держави необхідно враховувати всі перелічені передумови.

Сам процес соціально-економічного розвитку слід розглядати, насамперед, як діяльність з виявлення та аналізу потреб керованого об'єкта, тобто держави, в продукції, послугах, освітньому, інтелектуальному або інформаційному продукті з урахуванням реальних можливостей найбільш повного задоволення суспільства.

Диха М. В. переконали, що у сучасних умовах мета реформування соціально-економічної сфери полягає в розвитку інституціональних засад державного управління, активізації внутрішніх резервів, розвитку наукомістких технологій та інноваційної діяльності, розробці зваженої соціально-економічної політики, що вимагає послідовного створення умов для активізації можливостей населення самостійно вирішувати свої соціальні проблеми, використовуючи прості інструменти адміністративного управління [5].

Нині вихідним пунктом постановки цілей в системі соціально-економічного розвитку держави, за нашим переконанням, мають стати цілі та пріоритети соціально-економічних реформ в Україні (рис. 2).

Провідні українські економісти наголошують, що в сучасних умовах держава вже не в змозі нести надвеликий тягар соціальних витрат. Підтримуючи позицію В. Є. Вороніна, О. М. Пищуліної,

Я. А. Жаліло, С. І. Лавриненко, Д. С. Покришка, ми переконані, що сьогодні цілі соціально-економічного розвитку держави слід вважати найбільш пріоритетними та перспективними, оскільки їх досягнення дозволяє максимально зняти навантаження на бюджет і ефективно вирішувати соціальні проблеми [6].

Рис. 2. Основні цілі соціально-економічного розвитку України*

*Джерело: складено на основі [6].

Щоб забезпечити заявлену мету – досягнення високої якості життя населення – необхідно істотно підвищити продуктивність праці і капіталу. Це неможливо зробити без концентрації ресурсів в тих сферах, де поліпшення принесе найбільш значущі результати за ключовими позиціями бізнесу або відносин з іншими суб'єктами, без відповідних структурних змін в економіці.

Базовою метою забезпечення ефективного соціально-економічного розвитку є формування нової економічної політики на засадах взаємодії науки, бізнесу і держави, а забезпечення конкурентоспроможності України і реалізація її соціально-економічного потенціалу розглядається у розрізі ринків і має здійснюватися за рахунок:

- концентрації зусиль на точках зростання і концентрації інвестицій у найважливіших базисних секторах економіки країни із забезпеченням високої цінності виробленого товару;
- формування основи розвитку, інфраструктури і системи розселення, що забезпечують стійкість просторового розвитку;
- розвитку небазисних секторів з метою підвищення внутрішнього попиту і забезпечення мобільності та відтворення людського капіталу;
- формування сприятливого бізнес-клімату та інвестиційної привабливості.

Для забезпечення динамічного соціально-економічного зростання необхідне виконання мінімум таких трьох передумов: по-перше, максимально можливе використання наявного в країні потенціалу; по-друге, збереження в Україні фінансових ресурсів, що генеруються в рамках вітчизняної економіки і перетворення їх на головне джерело попиту на вітчизняну продукцію; по-третє, створення в економіці умов для нормальної інвестиційної діяльності та здійснення процесу розширеного виробництва. Саме під кутом зору створення цих умов повинні розглядатися всі питання економічної політики і формуватися концепції економічного розвитку України на перспективу.

Можна виділити декілька векторів структурної модернізації вітчизняної економіки. Вектор перший – передбачає, створення прозорих правил економічної гри, прозорі процедури адміністрування та делегування бізнес-діяльності. Вектор другий – реформування банківської та кредитно-грошової систем. Метою таких реформ має стати стимулювання пріоритетного розвитку банків. Вектор третій – запуск державних цільових програм, програм державно-приватного партнерства для забезпечення пріоритетного розвитку «проривних» галузей економіки, щоб модернізувати, реорганізувати, провести перебудову системи дистрибуції та маркетингової політики і завоювати ключові позиції на внутрішньому та зовнішньому ринках у даних секторах економіки.

Концентруючись на досягненні економічних цілей зростання, не можна забувати, що найважливішою функцією держави є підтримання рівноваги і діалогу між різними соціальними верствами і групами населення.

Згідно з «двополюсною» структурою українського суспільства сьогодні склалися два принципово різних підходи до ролі в ньому держави, насамперед, до соціальних функцій останньої.

Перший підхід заснований на державній масованій підтримці життєвого рівня населення за рахунок ресурсів держави. Вже зараз очевидні недоліки розвитку. Спроба вирішення проблеми бідності лише за рахунок ресурсів держави не має реальної перспективи. Вона неминуче вимагає масованого нарощування податкового навантаження на товаровиробників і, по суті, призводить до нового періоду застою українського суспільства, але у набагато гірших соціальних і економічних умовах. Такий застій стане не засобом виживання суспільства і держави, а стратегічним глухим кутом.

Другий підхід – прискорена реалізація моделі «субсидіарної держави», заснованої на принципі: держава відповідає лише за забезпечення мінімуму соціальних послуг, решту громадяни повинні заробляти самі. Передбачається перерозподіл соціальних витрат на користь найбільш уразливих груп населення при одночасному скороченні соціальних трансфертів забезпеченим сім'ям.

Такий соціальний маневр повинен був би зняти з держави надлишкове соціальне навантаження, забезпечити можливість зниження податків і створити імпульс економічного зростання, але цей варіант ефективний лише в умовах стійкого економічного зростання і за наявності масового середнього класу. Нині ж це призведе лише до подальшого відчуження значної частини традиціоналістськи орієнтованих соціальних груп від держави, що неминуче формуватиме зниження легітимності і ослаблення державної влади, посилення соціальної напруги.

Отже, із вище наведеного випливає наступний висновок, що соціально-економічний розвиток містить такі аспекти:

- зростання виробництва і доходів;
- зміни в інституційній, соціальній й адміністративній структурах суспільства;
- зміни в суспільній свідомості;
- зміни в традиціях і звичках.

Чинниками, пов'язаними з вирішенням соціальних проблем є:

- забезпечення раціонального перерозподілу прибутків;
- забезпечення економічної основи соціальної стабільності, скорочення соціальної напруженості;
- забезпечення більш повної зайнятості населення;
- формування умов розширеного відтворення робочої сили, виявлення інтелектуальних здібностей людини (розвиток, перепідготовка кадрів) [7].

Необхідність змін стала особливо очевидною в результаті проявів фінансової кризи після повномасштабного вторгнення. Першопричиною більшості негативних змін варто визнати втрату суб'єктності держави в управлінні народним господарством, у той час, як системи управління в країнах – лідерах світової економіки розвиваються в бік посилення державного регулювання в самих різних формах.

Все це говорить про те, що зростає необхідність відновлення суб'єктності держави в стратегічному управлінні, в якому сталий розвиток країни має бути тісно пов'язаний із забезпеченням соціально-економічного розвитку держави, підвищенням конкурентоспроможності та соціальної стабільності держави на довгострокову перспективу. При цьому, стратегічна суб'єктність держави в управлінні соціально-економічними процесами вимагає, в першу чергу, наявності адекватної мети або цілого комплексу цілей, які є не тільки значущими, але й такими, які можливо реально реалізувати в поточній економічній ситуації.

Стратегічний контур досягнення мети управління національною економікою передбачає два рівні соціально-економічного розвитку – стратегічний та тактичний (рис. 3).

Ефективність досягнення цілей можна визначити як міру досягнення результатів, що визначені стратегічною метою, як ступінь відповідності отриманого результату запланованому ефекту, який визначений у процесі реалізації соціально-економічного розвитку.

Отже, науково обґрунтована постановка цілей реалізації соціально-економічного розвитку окреслює використання його поетапного здійснення. Для цього необхідно застосовувати підходи щодо стратегічного державного управління [8]. Дуже важливо, що саме вони обумовлюють формування і функціонування певного механізму управління, принципи, стиль управлінської діяльності, вибір її форм, методів, засобів і технологічних прийомів.

Використання запропонованих цілей та елементів їх досягнення в майбутньому приведуть до позитивних перетворень й поступового соціально-економічного розвитку вітчизняної економіки. Це в свою чергу, стане початком формування високоефективного господарського механізму, побудованого на засадах приватної власності та ефективної конкуренції, а посилення останньої у світовій економіці і поява нових стратегічних ризиків, які посилила війна та криза, визначить нові цілі України в економічній сфері.

Задля досягнення поставленої мети реалізації соціально-економічного розвитку, відповідно до вище наведених етапів, необхідно формувати особливу систему інструментарію. Згідно проведеного дослідження сучасну систему інструментів державного управління розвитком національної економіки можна поділити на два блоки.

По-перше, інструменти прямого регулювання, які базуються на владно-розпорядчих відносинах. Вплив даного блоку проявляється у формі адміністративного впливу на поведінку, функціонування і результативність економічних суб'єктів, обмежуючи певною мірою їх економічну свободу. До структури прямих інструментів було включено: бюджетне регулювання, нормативно-правове та програмне регулювання.

По-друге, інструменти непрямого регулювання, які поділяються на механізми фіскальної та монетарної політик держави та обумовлені економічною ефективністю. Проте сучасна система державного управління розвитком національної економіки потребує додаткового застосування наступних елементів: грошово-кредитної, соціальної, антиінфляційної, інвестиційно-інноваційної, зовнішньоторговельної, зовнішньоекономічної політики та валютного регулювання. Однак, незалежно від ступеня соціально-економічного розвитку ефективність урядового впливу буде досягнуто при раціональному використанні обох блоків.

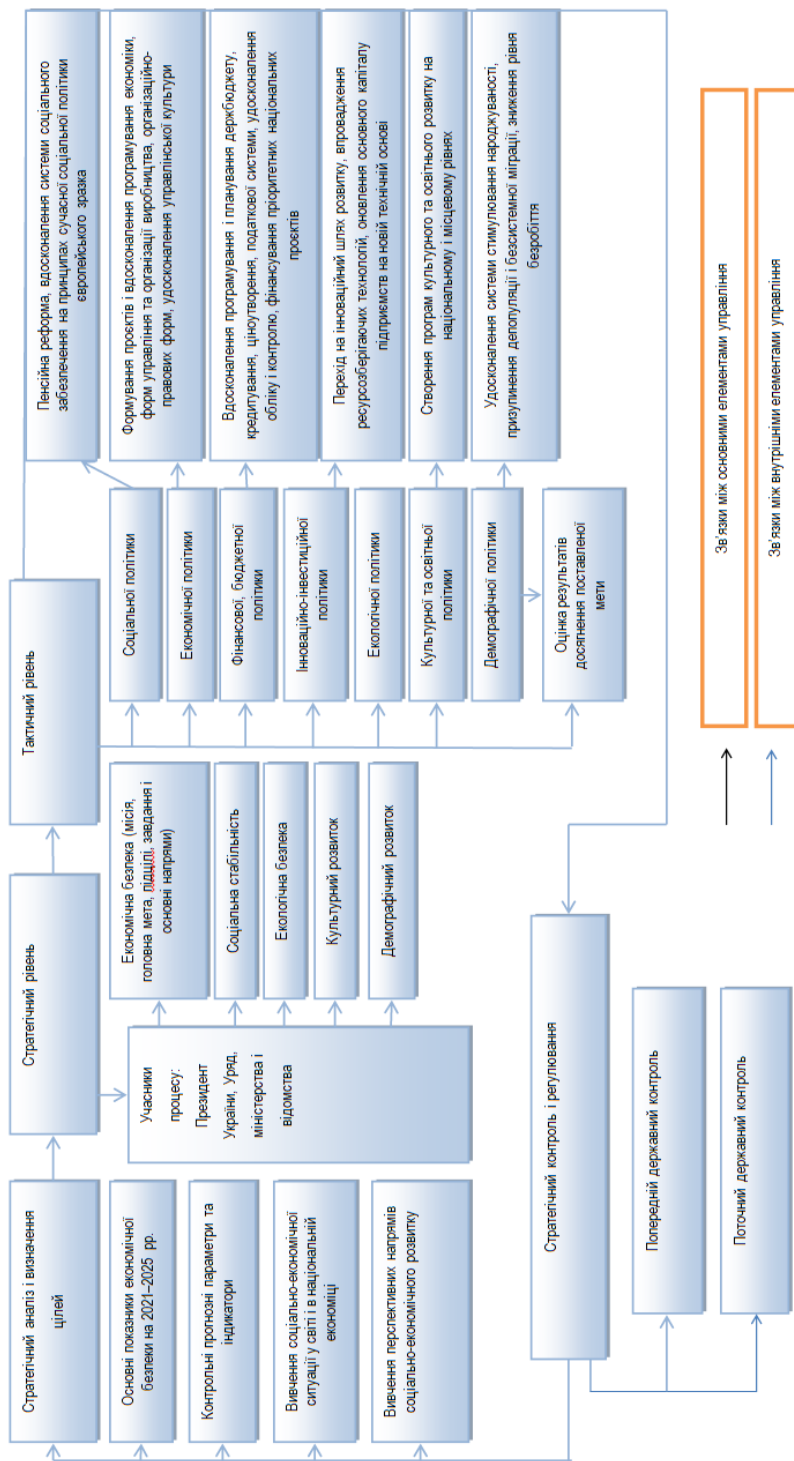

Рис. 3. Елементи досягнення соціально-економічного розвитку України*

*Джерело: складено автором

Окремі науковці переконані: «Нині економічна ситуація в світі диктує необхідність здійснення продуманого комплексу заходів і дій, котрі дають змогу реалізовувати стратегію сталого розвитку суспільства, забезпечувати динамічний розвиток соціально-економічного потенціалу країни і її регіонів, що також підвищує відповідальність влади за рішення, які приймаються в соціально-економічній сфері регіону» [9, с. 306].

Вітчизняний досвід переконливо доводить, що в сучасних умовах необхідно забезпечити досить обґрунтовану соціально-економічну роль держави. Але, як видно із світового досвіду, в міру зростання світового ринку, посилення дії ринкових інструментів потрібно знаходити нове поєднання економічної ролі держави, її системи управління і регулювання економіки із сталим соціально-економічним розвитком.

Висновки і перспективи.

Підсумовуючи, слід зауважити, що передумови ефективності та дієвості державної стратегії повинні забезпечувати здатність держави ставити цілі і досягати стратегічних орієнтирів розвитку, виконувати завдання, пов'язані із управлінням соціально-економічними процесами, здатністю держави адекватно реагувати на сучасні виклики та економічні реалії із застосуванням важелів макроекономічного планування та управління.

Соціально-економічні перетворення в нашій державі, глобалізація та інтеграційні процеси відбуваються досить швидко, що вимагає приведення існуючого співвідношення державного управління і ринкового механізму у відповідність з потребами сталого соціально-економічного розвитку.

Тому, об'єктивною необхідністю виступає подальше вивчення соціально-економічного розвитку нашої держави на засадах його циклічності, поглиблення етапів розробки та реалізації системи інструментів щодо виконання стратегії національної економіки.

Сучасна система управління соціально-економічним розвитком реалізується як для вирішення поточних завдань держави, так і формування стратегічних цілей тощо. У цьому контексті методологічно важливо при оцінюванні рівня та формуванні програм соціального й економічного розвитку послідовно охоплювати усі етапи реалізації стратегії соціально-економічного розвитку держави.

Для переходу на вищий рівень розробки і реалізації сталого соціально-економічного розвитку потрібно розробити відповідну загальнодержавну стратегію. Так, якщо керуватися запропонованими нами елементами досягнення стратегії соціально-економічного розвитку України для підвищення рівня життя населення, забезпечення нашої країни гідного місця в світовому співтоваристві, потрібно спрямувати діяльність держави на стратегічний і тактичний рівні. При цьому, слід використовувати специфічний інструментарій розробки і реалізації соціально-економічного розвитку.

Тому, об'єктивною необхідністю виступає подальше вивчення соціально-економічного розвитку України в умовах російської агресії та мирної відбудови країни, поглиблення етапів розробки та реалізації системи інструментів щодо розроблення та реалізації стратегії національної економіки.

Список використаних джерел

1. Тюха І. В. Соціально-економічний розвиток підприємства: сутність та видові прояви. *Ефективна економіка*. 2012. №6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1195>. (дата звернення: 15.05.2023)
2. Іванілов О. С. Дослідження соціально-економічних результатів реформування народного господарства України: монографія. *Актуальні проблеми та напрями розвитку потенціалу соціально-економічних систем в умовах конкуренції* / заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. Л. Калініченко. Х.: ФОРМАНОВ А. М., Видав. ТОВ «В справі», 2017. С. 5.
3. Пакуліна А. А., Пакуліна Г. С. Концептуальні засади сталого розвитку потенціалу соціально-економічних систем в сучасних умовах: монографія. *Актуальні проблеми та напрями розвитку потенціалу*

соціально-економічних систем в умовах конкуренції / заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. Л. Калініченко. Х.: ФОП Панов А. М., Видав. ТОВ «В справі», 2017. С. 130.

4. Колмакова Л. Л. Передумови виникнення регіональної асиметрії та методології її оцінки: монографія. *Актуальні проблеми та напрями розвитку потенціалу соціально-економічних систем в умовах конкуренції* / заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. Л. Калініченко. Х.: ФОП Панов А. М., Видав. ТОВ «В справі», 2017. С. 101.

5. Диха М. В. Цілі та пріоритети соціально-економічних реформ в Україні з урахуванням поточної економічної інформації. *Проблеми економіки*. 2013. №3. С. 63-69.

6. Пищуліна О. М., Жаліло Я. А., Лавриненко С. І., Покришка Д. С.. Україна як соціальна держава: гасло для політичної конкуренції чи шлях до солідаризації суспільства? / заг. ред. В. Є. Воротіна К.: НІСД, 2009. 108 с.

7. Полуяктова О. В. Прискорення соціально-економічного розвитку суспільства: економіко-політичні аспекти. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Випуск 16. С. 16-19.

8. Довбуш А. В. Стратегічний облік: сутність та поняття. *Інноваційна економіка*. 2015[55]. Випуск 6. С. 304-308.

9. Пуцентейло П. Р., Завитий О. П. Особливості формування стратегії управління економічним розвитком регіону. *Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка*. 2017. № 27. С. 298–308.

Статтю отримано: 16.05.2023 / Рецензування 23.06.2023 / Прийнято до друку: 30.06.2023

Andrii Dovbush

Ph.D. (in Economics), Associate Professor
Department of Fundamental and Specialized Disciplines
Chortkiv Education and Research Institute of Entrepreneurship and Business
West Ukrainian National University
Chortkiv, Ukraine
E-mail: advvad@ukr.net
ORCID: 0000-0003-4751-1230

THEORETICAL AND ORGANIZATIONAL FUNDAMENTALS SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE STATE

Abstract

Introduction. Sustainable functioning of the national economy of any state in modern conditions of probable transformational changes within the global economy is possible with the implementation of effective sustainable economic development.

Sustainable economic development of the state is impossible without the existence of a socially successful society. Namely, the combination and solution of the issues of development of market relations and increased attention to social problems creates favourable prerequisites for the social and economic development of the state.

Methods. The provisions of the dialectical method regarding the knowledge of economic phenomena and processes in their continuous interrelationship were the methodological foundations of the research. The following general scientific methods were applied to solve the set goal: a systematic approach to the research object; abstract and logical method; elements of deduction and induction; observation and grouping; method of comparison; graphic method; generalization of theoretical and factual material; monographic method.

Results. In order to realize sustainable social and economic development, it is necessary to develop an appropriate national strategy at various levels, which will enable Ukraine to reach a qualitatively new level, raise the standard of living of the population, and provide our country with a proper place in the world community.

Discussion. An objective necessity is the further study of the social and economic development of Ukraine in the conditions of Russian aggression and the peaceful reconstruction of the country, deepening the stages of development and implementation of the system of tools for the development and implementation of the strategy of the national economy.

Keywords: economy of the country, social and economic development of the state, social development of the country, economic development of the country, tools of development and implementation of social and economic development.

References

1. Tiukha, I.V. (2012). Sotsialno-ekonomichnyi rozvytok pidpriemstva: sutnist ta vydovi proiavy [Socio-economic development of the enterprise: essence and specific manifestations]. *Efektivna ekonomika* [Efficient economy], 6, Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1195>.
2. Ivanilov, O.S. (2017). Doslidzhennia sotsialno-ekonomichnykh rezultativ reformuvannia narodnoho hospodarstva Ukrainy [Study of socio-economic results of reforming the national economy of Ukraine]. *Aktualni problemy ta napriamy rozvytku potentsialu sotsialno-ekonomichnykh system v umovakh konkurentsii*. Kharkiv: FOP Panov A. M., Vydavnytstvo TOV «V spravi», 5. [in Ukr.].
3. Pakulina, A.A., & Pakulina, H.S. (2017). Kontseptualni zasady staloho rozvytku potentsialu sotsialno-ekonomichnykh system v suchasnykh umovakh [Conceptual principles of sustainable development of the potential of socio-economic systems in modern condition]. *Aktualni problemy ta napriamy rozvytku potentsialu sotsialno-ekonomichnykh system v umovakh konkurentsii*. Kharkiv: FOP Panov A.M., Vydavnytstvo TOV «V spravi», 130. [in Ukr.].
4. Kolmakova, L.L. (2017). Peredumovy vynyknennia rehionalnoi asymetrii ta metodolohii yii otsinky [Prerequisites for the emergence of regional asymmetry and methodology of its assessment]. *Aktualni problemy ta napriamy rozvytku potentsialu sotsialno-ekonomichnykh system v umovakh konkurentsii*. Kharkiv: FOP Panov A. M., Vydavnytstvo TOV «V spravi», 101. [in Ukr.].
5. Dykha, M.V. (2013). Tsili ta priorityety sotsialno-ekonomichnykh reform v Ukraini z urakhuvanniam potochnoi ekonomichnoi informatsii [Goals and priorities of socio-economic reforms in Ukraine taking into account current economic information]. *Problemy ekonomiky* [Problems of the economy], 3, 63-69. [in Ukr.].
6. Pyshchulina, O.M., Zhalilo, Ya.A., Lavrynenko, S.I., & Pokryshka, D.S. (2009). Ukraina yak sotsialna derzhava: haslo dlia politychnoi konkurentsii chy shliakh do solidaryzatsii suspilstva? [Ukraine as a social state: a slogan for political competition or a path to social solidarity?]. Kyiv: NISD.
7. Poluiaktova, O.V. (2017). Pryskorennia sotsialno-ekonomichnoho rozvytku suspilstva: ekonomiko-politychni aspekty [Acceleration of social and economic development of society: economic and political aspects]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky* [Global and national economic problems], 16, 16-19. [in Ukr.].
8. Dovbush, A.V. (2015). Stratehichniy oblik: sutnist ta poniattia [Strategic accounting: essence and concepts]. *Innovatsiina ekonomika* [Innovative economy], 6, 304-308. [in Ukr.].
9. Putsenteilo, P.R., & Zavytii, O.P. (2017). Osoblyvosti formuvannia stratehii upravlinnia ekonomichnym rozvytkom rehionu. [Peculiarities of forming a strategy for managing the economic development of the region]. *Podilskyi visnyk: silske hospodarstvo, tekhnika, ekonomika* [Podilsky Herald: Agriculture, Technology, Economy], 27, 298–308. [in Ukr.].

Received: 05.16.2023 / Review 06.23.2023 / Accepted 06.30.2023

